

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **Mgr. L. R.**, bytom B., L. č. X., proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu v Bratislave**, Bratislava, Krížna č. 52, za účasti **Slovenského pozemkového fondu**, Bratislava, Krížna č. 52, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu, na odvolanie navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 21. marca 2007 č. k. 3 Sp 194/2005-58, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 21. marca 2007 č. k. 3 Sp 194/2005-58 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .**

O d ō v o d n e n i e

Napadnutým rozsudkom krajský súd v zmysle § 250q ods. 2 OSP potvrdil rozhodnutie odporcu č. j. 3570/2004/IHO zo dňa 11. augusta 2005, ktorým odporca ako správny orgán podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) rozhodol, že navrhovateľke sa nevracia vlastníctvo k pozemku vedenom v PKV č. 13146 parc. č. 5580/3 – les vo výmere 2 680 m² v kat. úz. V. pre nesplnenie podmienok § 1 zákona č. 503/2003 Z. z.. Krajský súd tak rozhodol v preskúmvacom konaní podľa § 250l a nasl. OSP, keď vychádzajúc z ustanovení § 1 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. a obsahu administratívneho spisu mal za to, že navrhovateľka na predmetnú parcelu už uplatnila reštitučný nárok podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“) na bývalom Pozemkovom úrade Bratislava-mesto a o jej nároku bolo rozhodnuté rozhodnutím č. 69/91/PÚ zo dňa 27. januára 1993, voči ktorému neboli podané námietky a ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 10.8.1993. Súd prvého stupňa vychádzal i zo zistenia, že správny orgán posúdil uplatnený nárok aj vzhľadom na výpis z katastra nehnuteľností, kde časť pozemku parc. č. 5583/3 (správne malo byť parc. č. 5580/3) o výmere 693 m² je vedená na LV č. X. k. ú. V. vo vlastníctve oprávnenej osoby (navrhovateľky) a zvyšok parcely parc. č. 5580/3 je v užívaní právnickej osoby. Navrhovateľke náhradu trov konania nepriznal, nakoľko nemala v konaní úspech; zároveň ju zaviazal na zaplatenie súdneho poplatku.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovateľka v zákonnej lehote odvolanie. Žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave ako justičný akt odporujúci zákonu a výkonu práva v demokratickom štáte zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Poukazujúc na účel zákona č. 503/2003 Z. z. a na účel správneho súdnictva, vytýkala prvostupňovému súdu, že bez ďalšieho prevzal do svojho rozsudku obsah rozhodnutia správneho orgánu a vyjadrenie odporcu do odôvodnenia rozsudku iba opísal. Uviedla, že reštitučný nárok si podľa zákona č. 503/2003 Z. z. uplatnila z titulu prevzatia veci bez právneho dôvodu, pričom poukázala na dostatok dokladov, ktoré vo veci predložila. Mala za to, že nakoľko jej parcela č. 5580/3 nebola vydaná podľa zákona č. 229/1991 Zb.

(hoci je vnútorne presvedčená, že jej vrátená mala byť), môže si nárok uplatniť podľa zákona č. 503/2003 Z. z., avšak ani správny orgán ani súd sa jej vecou náležite nezaoberali, hoci aj výmera parciel je rozdielna. Namietala, že krajský súd jej neposkytol nijakú ochranu.

Odvolanie podala i do uloženia povinnosti zaplatiť súdny poplatok.

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení zotrvávajúc na dôvodoch svojho rozhodnutia, že navrhovateľka si na parc. č. 5580/3 vedenú v PK vl. č. 13146 už uplatnila reštitučný nárok podľa zákona č. 229/1991 Zb. a o jej nároku bolo rozhodnuté rozhodnutím bývalého Pozemkového úradu Bratislava-mesto č. 69/91/PÚ-Va zo dňa 27.1.1993, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 10.8.1993, a preto nespĺňa podmienky § 1 zákona č. 503/2003 Z. z., žiadal rozsudok krajského súdu potvrdiť.

Slovenský pozemkový fond písomné vyjadrenie na odvolanie nepodal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 246c veta prvá a § 212 ods. 1 OSP) na prejednanie odvolania nariadil vo veci odvolacie pojednávanie (§ 250ja ods. 3 veta druhá OSP), napokon ho však prejednal podľa § 214 ods. 2, písm. e/ OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP, keď dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné a že rozsudok súdu prvého stupňa je potrebné zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie najmä pre závažné procesné ale aj vecné pochybenia.

V predmetnej veci krajský súd ako súd prvého stupňa konal a rozhodoval o návrhu navrhovateľky, ktorým bol opravný prostriedok proti rozhodnutiu odporcu v reštitučnom konaní, ktorého zákonnosť súd preskúmaval podľa ustanovení tretej hlavy piatej časti OSP (rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov).

Zákon č. 503/2003 Z. z. je jedným zo zákonov reštitučného charakteru, ktorého cieľom je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone presne ustanovenom období vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne ustanovených prípadov straty majetku. Preto pri aplikácii jeho ustanovení treba postupovať veľmi citlivo, aby nedošlo k ďalším krívdám.

Z ustanovenia § 1 tohto zákona vyplýva, že upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu (zákon č. 229/1991 Zb. a § 37 až 39 zákona SNR č. 330/1991 Zb.).

Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria a) poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria a b) lesný pôdny fond. Zákon sa vzťahuje na pozemky, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond podľa zákona č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v znení neskorších predpisov platného do 30. apríla 2004 (*t. č. zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*) ako aj pozemky, ktoré tvoria lesný pôdny fond podľa zákona č. 61/1977 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov a zákona SNR č. 100/1977 Zb. o hospodárení v lesoch a štátnej správe lesného hospodárstva v znení neskorších predpisov platných do 31. augusta 2005 (*t. č. zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov*).

Predmetom vydania podľa zákona č. 503/2003 Z. z. sú pozemky, na ktoré neboli uplatnené reštitučné nároky alebo boli uplatnené po ustanovenej lehote.

Z obsahu spisového materiálu vyplynulo, že navrhovateľka si okrem parc. č. 5576/3 - cesta vo výmere 197 m² a parc. č. 5579 - záhrada uplatnila reštitučný nárok podľa zákona

č. 229/1991 Zb. i na parc. č. 5580/3 - les v kat. úz. Vinohrady, zapísanú v PK vl. č. 13146 čo do výmery 2 017 m² už a to z titulu podľa § 6 ods. 1, písm. k/ (kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok).

Rozhodnutím č. 69/91/PÚ-Va zo dňa 27. januára 1993 bývalý Pozemkový úrad Bratislava-mesto vyslovil, že navrhovateľka spĺňa podmienku § 6 ods. 1, písm. p/ zákona č. 229/1991 Zb. (prevzatia nehnuteľností bez právneho dôvodu), avšak nepriznal jej vlastníctvo k nehnuteľnostiam vedeným v PK vl. č. 13146 parc. č. 5576/3 a parc. č. 5579, a to s poukazom na § 11 ods. 1, písm. c/ (?) cit. zákona, nakoľko sa jedná o zastavanú nehnuteľnosť, ktorá bráni jej poľnohospodárskemu využitiu, pričom nebolo dotknuté právo navrhovateľky na náhradu podľa § 11 ods. 2 a § 16 zákona č. 229/1991 Zb.. Parcela č. 5580/3 je v rozhodnutí uvedená ako les vo výmere 2 017m² s tým, že prešla na štát v zmysle § 6 ods. 1, písm. k/ zákona a že bola na základe kúpnopredajnej zmluvy zo dňa 14.6.1978 vykúpená za účelom výstavby vodojemu K., a to za náhradu stanovenú v zmysle vyhlášky č. 47/1967 Zb. – 15 219 Kčs. K tejto parcele navrhovateľke vlastnícke právo nepriznal, nakoľko nepreukázala, že by kúpnu zmluvu uzavrela v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Ďalej sa v rozhodnutí uvádza, že parcely pod č. 5576/3 a 5579 boli vykúpené Mestskou správou komunikácií za celkovú náhradu 42 685 Kčs, tiež podľa platných cenových predpisov, a to podľa kúpnej zmluvy zo dňa 12.5.1976, pričom takisto navrhovateľka nepreukázala súbeh tiesne a nápadne nevýhodných podmienok. V súčte výmery parciel však bolo rozhodnuté o 197 m², ktoré nadobudol štát bez právneho dôvodu, na základe čoho bol navrhovateľke priznaný nárok podľa § 11 ods. 2 a § 16 zákona č. 229/1991 Zb..

Toto rozhodnutie správneho orgánu navrhovateľka napadla opravným prostriedkom na súde. Bývalý Mestský súd v Bratislave podľa vtedy platných procesných predpisov bez ústneho pojednávania rozsudkom zo dňa 23. júna 1993 č. k. 18S 26/93-32 vyššie označené rozhodnutie pozemkového úradu potvrdil. Súd dospel k záveru, že navrhovateľka nepreukázala, že okolnosti uzavretia kúpnych zmlúv boli schopné v komplexnom ponímaní vyvolať stav tiesne, pričom bolo nesporné, že náhrada za odkúpené pozemky bola plne v súlade s vtedy platnými cenovými predpismi. V časti týkajúcej sa výmery 197 m², ktorá prešla na štát bez právneho dôvodu, navrhovateľka uplatnila nárok dôvodne a za tento pozemok, ktorý nemožno vydať, nakoľko je na ňom vybudovaná komunikácia, jej patrí náhrada. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňom 10. augusta 1993.

Nakoľko teda navrhovateľka uplatnila svoj reštitučný nárok na parcelu č. 5580/3 vedenú v PK vl. č. 13146 v kat. úz. V. podľa zákona č. 229/1991 Zb., bolo v prvom rade potrebné vyriešiť otázku, či spĺňa podmienky § 1 zákona č. 503/2003 Z. z.. Spôsob, akým krajský súd túto otázku vyriešil plne sa stotožniac s názorom odporcu, odvolací súd považuje za nedostatočný.

Podľa názoru odvolacieho súdu, ak navrhovateľka reštitučný nárok na spornú nehnuteľnosť podľa zákona č. 503/2003 Z. z. uplatnila aj z iného právneho dôvodu - zákonného titulu (prevzatie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu - § 3 ods. 1, písm. o/), nebolo možné bez ďalšieho prevziať názor odporcu, že nespĺňa podmienky § 1 cit. zákona. Nebolo pritom možné opomenúť ani rozdielnu výmeru majúcej sa vydať nehnuteľnosti (parcela č. 5580/3 má v pozemkovoknižnej vložke č. 13146 výmeru 2 680 m², kúpna zmluva zo dňa 14.6.1978 bola uzavretá na výmeru 2 047 m² a v reštitučnom konaní podľa zákona č. 229/1991 Zb. bolo rozhodované o výmere 2 017m²!) ani zdravotný stav navrhovateľky, ktorý je v spise doložený a ktorý by mohol byť spôsobilý vyvolať i pochybnosti o platnosti kúpnej zmluvy z dôvodu § 37 ods. 1 resp. § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Vzhľadom na charakter tzv. reštitučných zákonov, ktorých poslaním je (pri splnení zákonných predpokladov) odstránenie niektorých krívd z minulosti, treba mať za to, že účinné uplatnenie nároku má za následok zákonnú povinnosť správneho orgánu skúmať, či je daný niektorý z reštitučných dôvodov uvedených v § 3 ods. 1 cit. zákona.

Aj keď nie je úlohou správneho súdu namiesto správneho orgánu vykonávať dokazovanie za účelom zistenia skutkového stavu, ani meniť či nahrádzať dôvody preskúmaného rozhodnutia správneho orgánu, na to, aby krajský súd v danej veci mohol prevziať skutkový a právny záver odporcu, musel by sám vykonať dokazovanie v zmysle ustanovenia § 250i ods. 2 OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP.

Dokazovaním v správnom súdnictve nie je hodnotenie obsahu spisu administratívneho orgánu správnym súdom.

Odvolací súd považuje tiež za potrebné konštatovať, že krajský súd sa dostatočne a vyčerpávajúcim spôsobom nevyporiadal s námietkami, ktoré uplatnila navrhovateľka v podanom opravnom prostriedku. Napriek tomu, že navrhovateľka bola prítomná na ústnom pojednávaní pred súdom prvého stupňa dňa 21.3.2007, súd jej neumožnil predniesť alebo doplniť jej návrhy a neumožnil to ani ostatným účastníkom konania, ani navrhovateľku ako účastníčku konania nevypočul, keď zápisnica o pojednávaní neobsahuje žiadne prednesy účastníkov ani iné zákonné náležitosti v zmysle § 118 OSP (v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), iba sudcom podanú správu o stave veci.

Takýmto postupom súdu bola účastníkom konania odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva.

Procesným právom účastníka je i právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Povinnosť súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie vyplývajúca z ustanovenia § 157 ods. 2 OSP totiž znamená právo účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, a jeho porušením sa účastníkovi odníma možnosť náležite skutkovo a aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu, voči ktorému chce využiť možnosť opravného prostriedku. Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je preto porušením práva na spravodlivé súdne konanie.

Potreba riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia, v ktorom súd preskúmava rozhodnutie správneho orgánu vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Aj keď s ohľadom na judikatúru Súdu nie je potrebné zdôvodňovať každý argument účastníkov konania, súdne rozhodnutia musia byť odôvodnené a musia obsahovať odpovede súdu na všetky argumenty prednesené stranami, ktoré viedli k rozhodnutiu. Dôvody musia byť špecifikované s ohľadom na skutkové okolnosti prípadu a nie len odkazovať na určité časti zákonov (napr. rozsudok ESLP Ruiz Torija proti Španielsku z 9.12.1994).

S ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti rozsudok krajského súdu treba považovať za nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov zjavne vychádzajúci z nedostatočne zisteného a nedostatočne posúdeného skutkového i právneho stavu veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto musel napadnutý rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP v spojení s § 250l ods. 2 a § 250ja ods. 4 veta druhá OSP zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 221 ods. 3 OSP).

V ďalšom konaní krajský súd prejedá vec znova v medziach podaného opravného prostriedku a znova o nej rozhodne, pričom je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 226 OSP v spojení s § 246c ods. 1, veta prvá OSP).

V novom rozhodnutí rozhodne prvostupňový súd i o náhrade trov tohto konania (§ 224 ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1, veta prvá OSP).

Odvolačný súd dáva ešte do pozornosti prvostupňovému súdu, že poplatok, na ktorý sa vzťahuje oslobodenie podľa § 4 ods. 2 písm. z/ zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (podľa ktorého od poplatku je oslobodený navrhovateľ v konaní podľa § 5 ods. 5 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení zákona č. 217/2004 Z. z.) sa od 1. júla 2007 v konaniach začatých do 30. júna 2007 nevyberá (§ 18a ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 26. marca 2008

**JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia:
Peter Szimeth